

Torndorff

1776

6

1

7

6
53
DE
IVREIVRANDO IN LITEM
AFFECTIONIS, IN EMPTIONE VENDITIONE
NON CESSANTE,
COMMENTATIONEM,

PATRI PIE COLENDO,
IOANNI ANDREAE
DONNDORFF,

SERENISS. AC REVERENDISS. PRINCIPI CAROLINAE,
LIBERAE ATQVE IMPERIALIS DIOECESEOS QVED-
LINBURGENSIS PRAEPOSITAE, CET. A CONSILII,

NATALES SVOS CELEBRANTI,

D. V. MAII MDCCLXXVI.

OFFERT

A V C T O R

IOANNES AVGVSTVS DONNDORFF,
QVEDLINBURGENSIS,

IVRIS VTRIVSQVE CVLTOR IN ACADEMIA FRIDERICIANA,
ET SOCIETATIS DVCALIS TEVTONICAE, QVAE
HELMSTADII FLORET, SODALIS
ORDINARIVS.

QVEDLINBURGI

TYPIS I. C. LEVI.

Inutile forsan, ac plane superuacaneum videretur susceptum, quod eam materiam tractandam mihi sumserim, de qua iam dudum a viris egregie doctis tantopere in vtramque partem disputatum est. Verum eligens hanc materiam, nunquam futurum putavi, vt illam omnino exhaurirem, cum non sim nescius, quam benigna opus sit ingenii vena, ad rem tam ambiguam ita enodandam, et ob oculos quasi ponendam, vt nullum amplius dubium, circa eam ab aduersariis moueri queat; ea potius saltem literis mandare volui, quae a vero abhorrere mihi non videbantur, nulla habita ratione multarum controuersiarum, de hac quoque re saepenumero excitatarum. Et quid tum? Non ille ego solus sum, qui rem, a multis iamiam in disceptationem vocatam, et quasi decantatam, iterum pertractet. Nullus igitur dubitavi, quin quaestionem: *An iuramentum in litem affectionis in emtione venditione locum habeat, nec ne?* hic paucis exponerem, meamque, de illa sententiam, argumentis quibusdam suffulcirem,

Iuramentum in litem, quod etiam *aestimatorium*, den *Schätzungsseid*, appellant, in *affectionis* et *veritatis* vulgo diuidi, tam notum est, vt nulla plane indigeret commemoratione, nisi connexio materiae, eiusque perspicuitas id desiderarent. *Lis* autem hoc loco non sensu proprio sumitur, sed significat rem, in litem deductam, seu de qua certatur; a) vt igitur iuramentum in litem, generaliter acceptum, nihil aliud sit, quam *iuramentum*, quo b) *actor*, *iudice deferente*, c) *rem, quam petit, quamque dolo,*

A 2

vel

- a) Vid. LAVTERB. in compend. iur. h. t. BORCHOLT. tr | de in lit. iur. c. 1. n. 3. 4. VMM. disp. 20. th. I. n. 2.
b) L. 7. ff. de in lit. iur. RAVCAB. P. I. qu. 9. n. 18. CARPZOV. in process. tit. 12. art. 4. n. 15. et 32.
c) L. 4. §. 1. ff. de in lit. iur.

vel culpa, d) alter restituere, vel non potest, vel non vult, e) aestimat. De iuramento in litem veritatis cum iam non sermo sit, nec eius definitio specialis hic est necessaria. Iuramentum in litem affectionis f) vero est, seruatis generalibus, modo adductis, iuramentum, quo res taxatur, secundum pretium particulare, seu secundum pretium, quod ipse actor rei tribuit, quodque ex sola, erga rem affectione sua determinat. g)

Quae cum ita sint, non intelligo, cur Dd. ibi demum huic iuramento locum esse contendant, vbi agitur de restituendo in sensu stricto? h) Prouocant quidem plerumque ad L. 68. ff. de R. V. vbi: *Si non potest restituere, siquidem dolo fecit, quo minus possit, is, quantum aduersarius in litem sine ulla taxatione in infinitum iurauerit, damnandus est.* Sed non solum non obstat haec lex, quo minus iuramentum in litem affectionis etiam in emtione venditione locum habere possit, cum, vt recte monet Ill. BOEHMERVS in ff. h. t. §. 5. vox restitutionis generalissima sit, et varias sub se comprehendat significationes, i) verum etiam, vt infra apparebit, mirum quantum pro sententia nostra militat, aduersariorumque opinionem infringit.

Legi autem ante omnia omnino meretur L. 22. ff. de V. S. k)
Plus est in restitutione, quam in exhibitione. Nam exhibere est praesentiam

- d) L. 2. §. 1. ff. de in lit. iur. l. 68. ff. de R. V. STRVV. in S. I. C. ex 17. th. 62.
 e) Vid. MARTINI comment. forens. p. 994. n. 41. seq.
 f) Quod etiam a DD. *ordinarium* vocatur MEIER. in ἐνδόξως Iustin. decad. 4. c. 3. num. 1. in iure *κατ' ἐξοχήν* iuramentum in litem dicitur L. 8. in f. h. t. &c.
 g) Non enim res pluris sit per hoc, sed ex contumacia aestimatur ultra rei pretium, L. 1. ff. eod.
 h) Quae sententia est VMM. disp. 20. th. IV. n. 17. DVAREN. ad L. 5. ff. de in lit. iur. n. 21. seqq. et al.
 i) cum quo etiam conspirat BRISSON. de V. S. hac voce.
 k) cum qua conferenda est L. 75. eod. *Restituere is videtur, qui id restituit, quod habiturus esset actor, si controuersia ei facta non esset.* Vid. etiam L. 35. L. 81. in f. 1. 246. §. 1. eod.

ziam corporis praeberē. Restituere est etiam possessorem facere, fructusque reddere, pleraque praeterea restitutionis verbo continentur. Quid clarius esse potest, hac lege, quid distinctius? Vt tamen eo accuratius rem examinare liceat, videamus primo, quidnam sit huius iurisiurandi fundamentum? Respondet ad hoc tam ipsa L. 68 all. quam L. 8. ff. de in lit. iur. nec non L. 2. §. 1. ff. eod. Interdum quod interfuit agentis, solum aestimatur, veluti cum culpa non resitantis vel non exhibentis punitur; (quae verba de iuramento in litem veritatis intelligenda esse credo 1) cum vero dolus, aut contumacia non resitantis, vel non exhibentis, quanti in litem iurauerit actor. Ex quo fuit prono alueo, fundamentum a parte rei esse dolum vel culpam latam, m) quae nonnunquam, et toties praesertim sibi aequiparantur, quoties poena pecuniaria locum habet. n) Nonne autem dolus in emtione venditione, aequae ac in aliis contractibus occurrere potest? Nonne venditor in re tradenda aequae contumax esse potest, ac alius quilibet? Accedit, quod fundamentum a parte aitoris, in affectione, in rem cadente o) consistens, p) in aitore non minus obtinere possit. Itaque omnino etiam distinguendum est, vtrum quis emerit res fungibiles, aut

A 3

non

1) Vix enim, vt obseruat LVDOVICI in ff. h. t. §. 8. in legibus Romanis distinctio inter iuramentum affectionis et veritatis, clare reperitur, et iuramentum veritatis magis ex legibus Germanorum, quam Romanorum descendit. SCHILT. ex 23 th. 56. 57. estque species iuramenti suppletorii. BOEHMER Tom. III. P. II. consult. 322. n. 33. quod, quando locum habeat, ostendit HELFELD in ff. h. t. §. 818. Neque adeo hanc distinctionem hodie usum habere docet CARPZOV in Iurispr. for. P. I. c. 23. def. 19.

m) Quod etiam luculenter patet ex L. 2. C. L. 4. §. 4. et L. 5. §. 3. ff. h. t.

n) Vid. L. 226. ff. de V. S. L. 2. C. h. t.

o) Addunt etiam inopiam probationis, quod tamen praeter necessitatem fieri a Dd. scribit ANTON. VSILL. ad §. praeterea l. de act. n. 78. Verum cum Dd. talem difficultatem probationis intelligant, quae non facile per testes aut documenta praestari potest, sed vbi, propter affectionem agentis, quae solo in animo consistit, necessario recurrendum est ad iuramentum, c. Pastoralis X. de except. non video, quod superfluitatis sint arguendi interpretes.

p) L. 3. ff. h. t. L. 36. ff. de bon. libert.

non fungibiles? Ad illas certe iuramentum in litem affectionis referri non potest, quia iam per se sunt corruptioni obnoxiae, nec recipere possunt affectionem, q) bene tamen ad has, quando in ipsa illarum qualitate causa affectionis posita est, v. c. si res propter raritatem sit pretiosa, iustus naturae aut artis, si vel plane non amplius, vel difficulter iterum haberi possit, cet. quae tamen, quia *facti* sunt, ab allegante doceri debent. r) Reliqua vero praeterea hic quoque obseruanda esse requisita, quae alias iuramenti in litem affectionis natura exigit, vt scilicet ipsa res emta, de qua certatur non possit restitui; vt dolus, vel culpa lata venditoris concurrat, cet. quisque, vel me non monente, facile videt; quae ideo omnia h. l. non. ruminanda, sed ad Pandectarum compendia releganda sunt s)

Sed vt eo revocetur, vnde huc declinauit oratio, pauca iam repetenda videntur ex legibus supra allegatis. Obiici nimirum solet ab aduersariis, hoc iuramentum praesupponere dominium, quod tamen quis per traditionem demum acquireret; emtorem autem ante traditionem non esse dominum, ideoque nec in litem iurare posse. t) At inspiciamus ipsa verbe legis: *Restituere est etiam possessorem facere*. Quid hoc aliud est, quam si diceres: *Restituere idem significat ac tradere*? Si enim possessio rei in me transferri debet, res mihi tradatur necesse est, per traditionem autem, legali modo factam, dominium acquiritur; et quare haec verba intelligenda tantum essent de illarum rerum restitutione, quae petentis

q) Vid. THOMASIVS in diff. de pretio affectionis, in res fungibiles non cadente. WERNH. P. IV. obs. 123.

r) L. 3. ff. h. t. HELLFELD in ff. h. t. §. 816.

s) Plane singularem et ab omnium fere lictorum sententiis abhorrentem opinionem fouet MARC. LYCLAMA lib. de *ineunda rei aestimat.* vbi non, nisi unicum iuramentum in litem dari arbitratur, *veritatis* nempe, quia iurare vltra veritatem, ex affectione, esset peierare. Quam tamen opinionem merito reiiciendam esse puto, propter expressam declarationem L. II. ff. de in lit. iur.

t) Quam sententiam fouent DVAREN. ad L. 6. ff. de in lit. iur. n. 1. et 2. FRANTZK. in comment. ad ff. de in lit. iur. n. 13. STRVV. in synt. iur. ciu. exerc. 17. th. 64. et alii, quos breuitatis causa praetermittere placet.

tis iam propria sunt, nulla apparet solida ratio, cum lex nihil de hoc disponat, et ubi leges non distinguunt, nec nostrum sit distinguere. Iam vero hoc applicemus ad verba L. 68. all. *Si non potest restituere, siquidem dolo fecit*, cet. Egregie, ut mea fert opinio, haec ad venditorem quadrant. Fieri enim potest, ut rem à Caio emam, eique iam ante traditionem pretium persoluam, quo tamen accepto, rem me absente nihilominus iterum vendit, ut duplum indelucetur. Dolose igitur agit. Quare, si iussus à iudice, restituere, non paret, ad iuramentum ego admitti debeo, quanti rem, qua nunc carere me oportet, aestimem.

Quibus peractis, multum adhuc ad rem nostram facere videtur L. ead. in f. ibi: *Haec sententia generalis est, et ad omnia, siue interdicta, siue actiones in rem, siue personam sunt, ex quibus arbitrati iudicis quid restituitur, locum habet.* Quae verba, licet per se iam satis sint clara, nec ullam contineant exceptionem, mirum quantum adhuc illustrantur per L. 5. pr. ff. h. t. *In bonae fidei iudiciis in litem iuratur.* Quae cum ita se habeant, quis amplius dubitabit: an ab emtore quoque in litem iurari possit? Est enim ratio venditio contractus consensualis, ideoque b. f. Iam vero in b. f. contractibus leges hoc iuramentum generaliter admittunt, (quamvis etiam non eximant contractus stricti iuris, per L. 5. all. §. 4. ubi: *Plane interdum et in actione stricti iudicii in litem iurandum est* v) ergo et emtor sine dubio, concurrentibus aliis requisitis ad illud admittendus est. x)

Atque haec quidem hactenus. Hanc materiam nondum exhaustam esse, lubenti animo fatemur. Sed nec hoc erat propositum nostrum. Paucis demonstrasse sufficiat, neque analogiam iuris, neque ipsas leges sententiae nostrae repugnare. Quare iam filum abrumperem, eaque aggredi lubet, quae scribendi occasionem dederunt.

Exci-

v) Cf. ANDR. RAVCHB. P. I. quaest. 9. n. 32.

x) Vid. PETR. COSTALIUS in aduers. ad L. 5. ff. de in lit. iur. MEIERVS in colleg. Argent. h. th. 6. CARPZOV. in Iurispr. for. part. I. c. 23. def. 19. n. II. et lib. 6. Resp. 68. n. 10. aliique, quos recenset L. J. MARTINI in commentario forensi. p. 993. n. 32.

Excitarunt me, quos hodie celebras, PATER PIE COLENDE, exoptatissimi TUI natales; et licet iam fugere TE nequeat, quantus in TE meus sit amor, quanta TIBI morem gerendi cupiditas, non tamen potui, quin nunc publice TIBI significarem id, quod sentio. Ne autem auribus TUIS blandiri videar, TUA, quae multa sunt in me merita, iam commemorare nolo. Mox elapsum erit tempus, quod ante tres ab hinc annos, fauente Deo T. O. M. auspicabar, quodque, ob varias, ad corumpendum animum illecebras, non sine ratione habetur periculosissimum. Nulla unquam, cum adhuc apud TE viuerem, ipse pepercisti opera, ad animum meum illis impertiendum, quibus puerilis, et iuuenilis aetas, impertiri debent. Reliqui TE saluum, incolumemque, omnibus destitutum calamitatibus, quae mortales saepe affligere, vitamque iniucundam reddere solent. Utinam hoc per diu adhuc de TE praedicare mihi liceret! Utinam satis exprimere TIBI possem laetitiam, qua hodiernus dies me afficit. Accipe igitur, quod pietas, gratusque animus TIBI offert munusculum, tanquam exiguum, reuerentiae debitae signum, Deus ille princeps, dominus ac moderator omnium rerum prosperam ac diuturnam TIBI, tam mentis, quam corporis valetudinem, praebeat, TEque sartum, tectumque, ab omni incommodo, detrimento, molestia, sincerum, integrumque conferuet. Semper

sint TIBI mollia fata,

et in omnibus rebus fortuna optatis TUIS respondeat. Ego nunquam non rerum parentem precabor, ut quaeuis bona, quibus vera felicitas absolvitur TIBI benigne largiatur.

1525/3

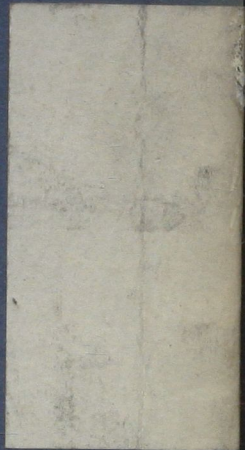
ULB Halle

3

005 725 062

DE
IVREIVRANDO IN LITEM
AFFECTIONIS, IN EMTIONE VENDITIONE
NON CESSANTE,
COMMENTATIONEM,

PATRI PIE COLENDO,
IOANNI ANDREAE
DONNDORFF,

SERENISS. AC REVERENDISS. PRINCIPI CAROLINAE,
LIBERAE ATQVE IMPERIALIS DIOECESEOS QVED-
LINBURGENSIS PRAEPOSITAE, CET. A CONSILII,

NATALES SVOS CELEBRANTI,
D. V. MAII MDCCLXXVI.

Ho 2813^t

OFFERT

A V C T O R

IOANNES AVGVSTVS DONNDORFF,
QVEDLINBURGENSIS,

IVRIS VTRIVSQUE CVLTOR IN ACADEMIA FRIDERICIANA,
ET SOCIETATIS DVCALIS TEVTONICAE, QVAE
HELMSTADII FLORET, SODALIS
ORDINARIVS.

QVEDLINBURGI
TYPIS I. C. LEVI.

